

## Het schemergebied

*Orde van dienst en preek 11 februari 2018*

*Lezing: Marcus 1: 40-45*

*Voorganger ds. Jaap van den Akker*

*In samenwerking met de ZWO-werkgroep*

- Oefenen voor de dienst: “Wat in stilte bloeit” (Olijftakbundel 159)
- Welkom
- Aanvangslied: “Deze wereld omgekeerd” (NLB 1001)
- Moment van stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag: 72a: 1, 2 en 3: “Voor kleine mensen”
- Kyrie (Jan) met acclamatie en opmaat naar het gloria
- Glorialied: “Wat in stilte bloeit” (Olijftakbundel 159)
- Met de kinderen: gebed, gesprek, lied
- Lied “Wat vraagt de Heer nog meer van ons” (NLB 992)
- Bijbellesing: Marcus 1: 40-45
- Lied: “Voor mensen die naamloos” (NLB 647)
- Uitleg en verkondiging

Het lijkt wel of ze steeds populairder worden.

Films met wezens erin die op de grens tussen leven en dood leven.

Meestal worden ze zombies genoemd en ze duiken regelmatig op in films als Zombieland of Twilight (hoewel Meike zei dat dat vampiers zijn, geloof ik), of in de Mazerunner-cyclus. Deel drie draait momenteel in de bioscopen, al heten die vreemde wezens daar *cranks* – wat dat ook mogen zijn. En zelfs in zogenaamd onschuldige tekenfilmseries als ‘Totally spies’ duiken ze regelmatig op.

Zombieachtige voorgeprogrammeerde wezens. Niet dood en niet levend. Ergens zwevend in een schimmig tussengebied tussen leven en dood. Eng en gevaarlijk.

Eerlijk gezegd: ik moet er niet zo veel van hebben. De meeste films met dit soort wezens spreken mij niet aan. Te veel fantasie. Om niet te zeggen: onzin.

En toch heb ik het erover vandaag. En toch laat ik een paar van die vreemde plaatjes zien vandaag.

Omdat er een parallel ligt met melaatsen. Melaatsen in de oudheid. “Mensen met huidvraat”, zo schrijft de vertaling van vandaag. Ook zij leven in het schemergebied tussen leven en dood.

Uitgestoten uit de maatschappij. En tot op de dag van vandaag! In sommige leprakolonies in Afrika.

Maar in de tijd van Jezus was dat nog duidelijker en opvallender. Groepen mensen in het schemergebied tussen leven en dood in de woestijn.

Melaatsheid zorgt voor ernstige misvormingen aan je lichaam. Verschrompelde ledematen, blaren in je gezicht, vreemde vlekken en verkleuringen overal op je huid. In de beleving van de mensen in de oudheid diende dood en verderf zich bij een melaatse al aan terwijl hij of zij nog springlevend was en ook bij volle verstand. De mens geschapen als beeld van God was in zijn gelijkenis ernstig gehavend. Dat was eng – dat moest je verre van je houden.

De dood hoort bij het leven, maar melaatsheid, een soort verderf van je lichaam dat op de dood vooruit loopt, daar kon men nauwelijks mee omgaan. Vandaar allerlei richtlijnen ook in de bijbel over hoe om te gaan met melaatsen. Zeker omdat het ook nog te boek stond als een besmettelijke ziekte. Een melaatse was onrein, daar moest je met een grote boog omheen lopen.

Melaatsen woonden in een leprakolonie. Ver van de bewoonde wereld. In de woestijn. Op eenzame plaatsen buiten de steden. Als ze op zoekgingen naar eten of water hadden ze een ratel bij zich en moesten roepen: “Melaats! Melaats!” Zodat toevallige voorbijgangers met een grote boog om ze heen konden lopen. Ze woonden letterlijk in het schemergebied tussen leven en dood. Als de zombies van de oudheid.

Genezing van melaatsheid, dat was in de oudheid gelijk aan opwekking uit de dood. Dat kon God alleen, via Elisa bij Naäman, of de grote Mozes bij zijn zus Mirjam.

Wat hier gebeurt, zo in het eerste hoofdstuk van Marcus is dus nogal wat. Eerst laat Jezus in de synagoge van Kafarnaüm een gestoorde man weer onder de mensen komen, vervolgens doet hij de schoonmoeder van Jezus opstaan van haar ziekbed en nu geeft hij een melaatse zijn leven weer terug, door hem weer rein te maken, door hem weer beeld en gelijkenis van de schepper te laten zijn. Na twee bladzijden in het Evangelie van Marcus is het al duidelijk: hier wordt zichtbaar dat het goed ook in deze wereld goed kan zijn. Hier wordt de mens herschapen tot beeld van God.

“Als u wilt kunt u mij rein maken”

Het is meer dan een genezing van een melaatse man, wat er in dit verhaal gebeurt vandaag. Het is de opwekking van een leven dat vóór de dood al stervende was. Als er iets is wat Jezus deed in zijn gang door Judea en Galilea in de drie jaar van zijn optreden, dan is het mensen opwekken. Dan is het mensen in afzondering er weer bijhalen.

Daarom wordt Jezus met ontferming bewogen als hij deze melaatse ontmoet. Jezus kreeg medelijden staat er in onze vertaling, maar dat is veel te zwak: het gaat bij Jezus door merg in been: “hij werd in zijn ingewanden geraakt – zo iets staat er letterlijk. Het doet pijn bij Jezus, deze schrijnende situatie van misvorming en uitsluiting.

Hoe kan het toch dat er mensen zijn – die evenveel schepsel, evenveel kind van God zijn als alle andere mensen – hoe kan het toch dat ze uit de gemeenschap worden gezet, om wie ze zijn? Blind, verlamd, bezeten door boze geesten, of omdat ze verkeerde keuzes hebben gemaakt als tollenaar of prostitué. Hoe kan het toch dat we als medemensen niet bij machte zijn om ook in mensen die anders zijn dan wij, die buiten de boot vallen het beeld en de gelijkenis van God te blijven zien? Hoe kan het toch dat we God niet herkennen in mensen die we afstoten en uitsluiten?

Dat alles grijpt Jezus aan. Dat alles trilt bij Jezus mee van binnen. Hij wordt met ontferming bewogen. Het snijdt Jezus door de ziel te zien wat mensen elkaar aandoen.

En wat doet Jezus? Jezus haalt deze eenzame mens uit zijn isolement. Hij krijgt weer toegang tot de gemeenschap, tot de godsdienst ook. Hij mag weer mee doen in de tempel en in de synagoge. Hij kan zijn plaats in de maatschappij weer innemen.

En hoe doet Jezus dat? Door voor iedereen die zijn ogen open doet duidelijk te maken dat ook deze mens geschapen is naar het beeld en gelijkenis van God. Jezus kijkt door de blaren en vlekken in het gezicht van deze mens heen. Jezus ziet niet de vervormingen van zijn lichaam. Jezus ziet een door God geschapen en gewild mens. Hij ziet het verlangen van deze mens: “haal mij uit mijn eenzaamheid!”

Jezus werd met ontferming bewogen en strekte zijn hand uit.

Het is een nieuwe schepping.

Het is een terugroepen in het leven.

Het is de rechterhand van God die Israël uit Egypte leidde.

Het is de arm die Adam het leven schenkt.

Deze arm in het schilderij van Michelangelo.

“En hij werd rein.”

De man werd rein door de aanraking van Jezus. Jezus doorbreekt met zijn aanraking het isolement van deze zieke.

En tegelijkertijd werd Jezus *onrein*! Want contact met een melaatse maakt je onrein. En nog erger het lijkt wel of Jezus de plaats van de melaatse inneemt, want doordat de genezen man zich niet aan de afspraken houdt en overal rondbazuint dat hij door Jezus is genezen, kan Jezus zich niet meer in de steden en dorpen vertonen en nu moet hij buiten de dorpen en steden blijven, in de woestenij. Het lijkt wel of Jezus en de melaatse man in dit verhaal van plaats ruilen. De man wordt weer opgenomen in de samenleving, en Jezus, voor Jezus wordt zijn plek in de samenleving steeds

moeilijker, hij zoekt de eenzame plekken op. Alsof hij nu de melaatse is, verbannen naar de rand van de samenleving.

Waarom deze omdraaiing? Omdat de mensen het nog niet kunnen meemaken. Deze messias is zo anders dan de mensen verwachten. Zo dichtbij, zo aanraakbaar. Zo radicaal anders. Hij identificeert zich met de *outcasts*, de mensen die leven in het schemergebied, terwijl de mensen een triomferende messias verwachten, geen lijdende.

Een God die zichzelf verlaagd en laat vernederen om dicht bij ons te kunnen zijn. Dat is waar de rest van dit boek van Marcus, het Evangelie van Jezus Christus over gaat. Om daar iets van te begrijpen moet je het hele boek van Marcus lezen, en zelfs dan, zelfs dan blijft het een mysterie. Het blijft ongehoord. Een God die onze dood sterft om dat schemergebied tussen dood en leven te doorbreken. Een God die onze dood sterft om leven te geven. Om het leven te schenken. Aan deze man, aan het hele volk dat hem vanaf nu achterna loopt, aan de hele wereld, aan iedereen, aan u aan mij.

Het lijkt zo'n simpel verhaal.

Zes verzen uit het eerste hoofdstuk van Marcus.

Er komt een melaatse man naar Jezus toe, en Jezus geneest hem. Charitatief pastoraat – zou Jan Buurma zeggen.

Maar zo eenvoudig blijkt het toch niet. Jezus doorbreekt een isolement en roept ons daarmee op om dat ook te doen. Dit verhaal roept ons op zelf ook te veranderen. Mensen niet alleen laten staan.

En de melaatse zelf is er ook nog niet als zijn huid weer schoon is. Hij moet de confrontatie aan met de mensen die hem hebben uitgekotst. Hij moet naar de priester toe om zich te laten zien, en hij moet een offer brengen om zijn reiniging compleet te maken. Dat moet toch een zware gang zijn geweest voor deze man. Hoe zullen ze hem ontvangen?

En tegelijkertijd wordt er ook heel wat van de omstanders verwacht. Zij moeten zich over hun schroom heen zetten en ruimte bieden om de man weer toe te laten in hun gemeenschap. Zij moeten zich openstellen, zij moeten het echt geloven dat hij beter is.

Een genezingsverhaal, waarin niet alleen deze man wordt genezen, maar ook zijn dorpsgenoten, en ook zijn geloofsgenoten.

Het is *charitatief*, *reformatief* en *transformatief* pastoraat, om het met de moeilijke woorden van Jan te zeggen. Want de wereld verandert voorgoed voor iedereen in heel Galilea.

En Jezus? Jezus is niet zomaar de wonderdoener die het voor je oplost. Nee, Jezus roept ons op om zelf te veranderen. Om zelf te genezen. Om oog te hebben voor ieder mens. Om uit ons eigen isolement te stappen, om het voor een ander makkelijker te maken uit zijn of haar isolement komen. Want ieder mens is beeld van God. Amen.

- Muzikaal intermezzo
- Lied: "Zo vriendelijk en veilig als het licht" (NLB 221: 1, 2 en 3)
- Dankgebed, voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Mededelingen
- Gaven
- slotlied: "Een land om van te dromen" (Olijftakbndl 109: 1, 2 en 3)
- zegen
- lied bij het uitgaan: "Een land om van te dromen" (Olijftakbundel 109: 4)